

2019

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINIS
EGZAMINŲ
CENTRAS

Imię, nazwisko

Klasa _____

Kod ucznia

CZYTANIE

KLASA 4.

4

Przeczytaj uważnie tekst i wykonaj zadania.

Z życia słoni

Przez bramę wjechał żółty autobus szkolny, a z niego wysypali się uczniowie w niebieskich mundurkach. Wszyscy Afrykańczycy. Niebieski kolor bardzo pasował do czarnej skóry.

Na spotkanie wyszła wysoka pani Patrycja Lukombo, dyrektorka schroniska dla małych słoni. Miała na sobie afrykańską sukienkę w zielonych, złotych i czerwonych kolorach, a na głowie – chusteczkę z wystającymi rogami. Pod słońcem kontynentu afrykańskiego ludzie zwykle ubierają się jaskrawo.

Przybyłe dzieci rozbiegły się między słoniątkami, głaskały je, rozmawiały, karmiły przywiezionym chlebem i bananami. Potem wszystkie usiadły w cieniu większego niż dom chlebowca.

- Długo zastanawialiśmy się nad tym, czym można nakarmić pozostałe bez matek sieroty. Słoniątka piją tylko jeden rodzaj mleka: matki, która urodziła dziecko. Cóż mieliśmy robić? Przecież małe słonia w ciągu dnia potrzebuje trzech wiader mleka, a gdy podrośnie – czterech. Mamy czasami po kilkanaście takich, którym trzeba dać mleko. Skąd go tyle wziąć?

Pani Patrycja obejrzała się na milczących słuchaczy.

- W końcu doktor Joseph znalazł wyjście. Do krowiego mleka dołał dużo słodkiego mleka zagęszczonego, śmietanki, dodał witamin, utartej pożywnej roślinności z dżungli, mieszankę podgrzał – i słoniątka piją ją, nawet pomlaskując i pokwikuując z przyjemności jak prosięta.

Dzieci wybuchnęły śmiechem i zaczęły naśladować te dźwięki.

- Po trzech latach małe słonie zaczynają jeść również trawę, już same odnajdują soczyste pędy drzew i liści. Wtedy szukamy, gdzie w dżungli znajdują się stada dzikich słoni, przywozimy swojego podopiecznego i wypuszczamy gdzieś nieopodal.

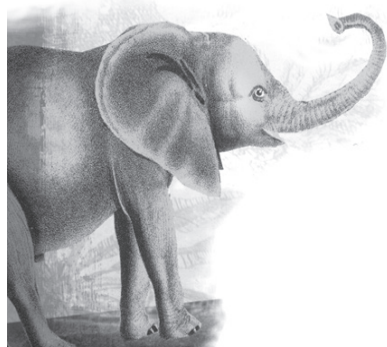
- Ale dzikie słonie mogą przecież podeptać obcego przybysza, od którego czuć zapach człowieka! – zawołała pewna dziewczynka.

Dyrektorka uśmiechnęła się.

- Coś ty! Słonie są bardzo mądre. I dobrodusze. Mądrzejsze i lepsze od nas. Gdy poczują zapach przybysza, otaczają go kołem, głaszczą trąbami i siusiają. Słonie zawsze, gdy się cieszą, wydzielają mocz. Potem prowadzą nowicjusza przez dżunglę, pokazują, co jest smaczne, a czego lepiej nie ruszać. Słonie doskonale się porozumiewają za pomocą pochrząkiwania, popiskiwania, merdania trąbą i ogonem, a jeżeli trzeba – również trąbienia. Doktor Joseph rozumie część ich mowy, jednak nie wszystko, ponieważ słonie porozumiewają się również za pomocą ultradźwięków.

Pani Patrycja spojrzała na dzieci. Nie wiadomo, czy to rozumieją?

- Ultradźwięki są niesłyszalne dla ludzkiego ucha. Lecz słyszą je słonie, psy, większość drapieżników i pszczoły. Nasz podopieczny, przyprowadzony do stada, już na drugi dzień nie chce wracać do schroniska, choć pożywienie u nas jest lepsze i obfitsze. Podchodzi do ludzi, dotyka trąbą ich twarzy i ucieka z powrotem do dzikiego stada, ponieważ z ludźmi już mu się nudzi. Ludzie nie będą chodzili dzień i noc po dżungli, po sto pięćdziesiąt kilometrów. A słonie idą. Poza tym nie może on się porozumiewać z ludźmi. A w stadzie może. Starcy zawsze mają coś mądrego do powiedzenia.

- Słonie wszystko rozumieją, nawet sprawy związane z życiem i śmiercią - mówiła dalej Patrycja. - Na to miejsce, gdzie zginął członek ich rodziny, długo jeszcze, przez kilka lat, przynoszą kępy trawy i gałązki. Myślę, że one rozumieją również język ludzi, potrafią nawet zgadnąć, co człowiek myśli. Rozumieją, że poluje się na nie z powodu kłów. Jest to najdroższe, co posiadają. Dlatego, gdy dziki słoń ujrzy człowieka, chowa swoje kły. Odwraca się tyłem do człowieka. Robią tak zwłaszcza stare słonie, które mają duże i dlatego bardzo drogie kły.

- I ludzie są tak bezczelni, że je zabijają! - z płaczem wykrzyknęła jedna z przybyłych dziewczynek.

Na podstawie książki A. Čekuolisa „Keturi žiemos vėjai“, Vilnius, Alma littera, 2013.

Pytania i zadania

1 Podaj nazwę kontynentu, na którym mieszkają dzieci?

2 Gdzie toczą się wydarzenia opisywane w tekście?

- (A) Przy karmniku dla małych słoni.
- (B) W niedostępnej dżungli.
- (C) W lecznicy małych słoni.
- (D) W schronisku małych słoni.

3 Ile wiader mleka w ciągu dnia potrzebuje słońtątko, gdy podrośnie?

- (A) Jednego
- (B) Dwóch
- (C) Trzech
- (D) Czterech

4 Zaznacz haczykiem (✓) wszystkie składniki, z których składa się stworzona dla małych słoni mieszanka mleka.

- Krowie mleko
- Kobięce mleko
- Słodkie mleko zagęszczone
- Śmietanka
- Banany
- Roślinność z dżungli
- Witaminy

5 Dlaczego, Twoim zdaniem, uczniowie ucichli, gdy usłyszeli o tym, ile mleka w ciągu dnia potrzebuje najmłodsze słońtątko?

6 Co oznaczają w tekście następujące wyrazy: *pochrząkiwanie*, *popiskiwanie*, *merdanie trąbą i ogonem*, *trąbienie*?

- Ⓐ Zabawy słońi
- Ⓑ Porozumiewanie się słońi
- Ⓒ Odżywanie się słońi
- Ⓓ Naśladowanie słońi

7 Wypisz z tekstu **jeden** wyraz, za pomocą którego nazywa się słońtątką, które przyszły do stada dzikich słońi.

8 W tekście jest napisane: *Starcy zawsze mają coś mądrego do powiedzenia*. Wyjaśnij, kim są ci starcy.

9 Wyjaśnij, dlaczego Joseph jest taki ważny w życiu słońi.

10 Na podstawie tekstu napisz, co łączy niemowlęta i małe słońie.

11 Na jakiej podstawie pracownicy schroniska określają, że mały słoń może już mieszkać w dżungli?

12 Jak sądzisz, czy mały słoń, przyprawiony do stada dzikich słoń, czuje się samotny? Zaznacz haczykiem (✓) wybraną odpowiedź.

Tak Nie

Wyjaśnij swoją odpowiedź na podstawie tekstu.

13 W tekście jest mowa o tym, że *słonie są bardzo mądre*. Zaznacz na podstawie tekstu uzasadnienie, które **nie pasuje** do tego stwierdzenia.

- (A) Słonie rozumieją sprawy dotyczące życia i śmierci.
- (B) Słonie rozpoznają zamiary człowieka.
- (C) Słonie przystosowują się do życia w dżungli w pojedynkę.
- (D) Słonie świetnie porozumiewają się z innymi słoniami.

14 Dlaczego doktor Joseph nie rozumie **całej** mowy słoń?

15 W tekście jest mowa o tym, że słonie, idąc dzień i noc przez dżunglę, mogą przejść nawet sto pięćdziesiąt kilometrów. Jaką cechą charakteryzują się słonie?

- (A) Wytrzymałość
- (B) Ciekawość
- (C) Troskliwość
- (D) Przebiegłość

16 Wyjaśnij na podstawie tekstu, jakiego niebezpieczeństwa chcą uniknąć dzikie słonie, odwracając się tyłem do człowieka.

17 Na początku tekstu dzieci z przyjemnością zabawiały się z małymi słoniami, a w końcu jedna dziewczynka się rozpłakała. Dlaczego, Twoim zdaniem, zmienił się nastrój dzieci?

18 Zaznacz haczykiem (✓) wszystkie cechy, pasujące do tego tekstu.

- Opisane są zdarzenia.
- Dzieją się cuda.
- Podane są fakty tylko z encyklopedii.
- Bohaterowie rozmawiają.
- Zawiera obrazowe połączenia wyrazowe.

19 Zaznacz przysłowie, które najlepiej oddaje przewodnią myśl tekstu.

- (A) Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.
- (B) Miele językiem jak cielę ogonem.
- (C) Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje.
- (D) Kto słonia na ucztę prosi, głód do domu wprowadza.

Przeczytaj uważnie tekst i wykonaj zadania.

CHIPSY Z ZIEMNIAKÓW

A to ciekawe...

Uważa się, że chipsy ziemniaczane zostały wynalezione w Stanach Zjednoczonych Ameryki w roku 1853, w stanie Nowy York, w mieście Saratoga. Zdarzyło się to w pewnej restauracji nad jeziorem, gdy wybredny klient kilka razy zwrócił do kuchni talerz ze smażonymi ziemniakami, życząc sobie, aby były one cieniej pokrojone i dłużej smażone. W kuchni pracował wtedy George Crum. Zdenerwował się i postanowił dać nauczkę kapryśnemu klientowi. Kucharz pokrajał ziemniaki na bardzo cienkie plastry i smażył tak długo, aż przekształciły się one w faliste chrupki. Wtedy posypał je jeszcze solą i podał klientowi z myślą, że ziemniaki mu się nie spodobają. Wszyscy bardzo się zdziwili, gdy ten zamówił jeszcze więcej w taki sposób przygotowanych ziemniaków.

Wieść o tych chrupkach ziemniaczanych szybko się rozeszła. Były one znane pod nazwą chrupek z Saratogi.

Czy wiesz, że...

W jakimkolwiek sposób byłyby reklamowane chipsy z ziemniaków, nie znajdziecie w nich białek, witamin i mikroelementów. Mają natomiast w sobie dużo tłuszczów i glutaminianu sodu – dodatku do żywności, który pobudza apetyt.

Dzieci do siedmiu lat nie powinny jeść chipsów ziemniaczanych. Dotyczy to zwłaszcza tych dzieci, które są skłonne do otyłości, do chorób zapalnych żołądka i jelit, mają próchnicę zębów.

Pytania i zadania

1 Kto wynalazł chipsy ziemniaczane?

- (A) Właściciel restauracji
- (B) Kapryśny klient
- (C) Kucharz z restauracji
- (D) Wczasowicze w tej miejscowości

•
□

2 Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego chrupiące ziemniaki zostały nazwane *chrupkami z Saratogi*?

•
□

3 Dlaczego, Twoim zdaniem, George Crum mógł być zdenerwowany? Odpowiedz w oparciu o tekst.

•
□

4 Wpisz na podstawie tekstu, co jeszcze trzeba zrobić, aby przygotować chipsy z ziemniaków.

1. *Ziemniaki należy pokrajać na cienkie plastry.*

2. _____

3. *Należy posypać je solą.*

•
□

5 Czy kucharzowi udało się dać nauczkę wybrednemu klientowi? Zaznacz haczykiem (✓) wybraną odpowiedź.

Tak Nie

Uzasadnij swoją odpowiedź na podstawie tekstu.

•
□

6 Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego po zjedzeniu porcji chipsów ziemniaczanych chce się ich jeszcze.

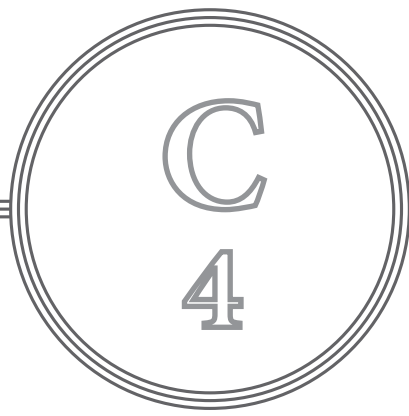
•
□

7 Podaj dwie informacje o chipsach ziemniaczanych, które poznałeś po przeczytaniu tekstu.

1. _____

2. _____

•
□

4